

**ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Рев-25/05
Бања Лука, 12.1.2007. год.**

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Петра Бајића као предсједника вијећа, Драгослава Лукића и Биљане Томић као чланова вијећа, у правној ствари тужиља Б. Т. рођене К., С., Ш. В. рођене К., С., Е. А. рођене К., В., привремено настањене у С., Н. Х. рођене К., Т., А. Б. рођене К., В. и Ф. А. рођене К., В., које заступа пуномоћник Ш. Ш., адвокат, С., против тужених Општине В. и Р. С. које заступа Р. Ј. П-С. З. В., а јавног правобраниоца заступа његов замјеник Ј. Т., те Г. П. (сада: А. Д. Р., В. кога заступа пуномоћник Ј. К., ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужених Општине В. и Р. С. против пресуде Окружног суда у И. С. број Гж-238/04 од 25.10.2004. године, на сједници одржаној дана 12.1.2007. године донио је

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Ревизија се уважава, пресуда Окружног суда у И. С. број Гж-238/04 од 25.10.2004. године се укида у досуђујућем дијелу којим је одлучено о накнади штете за пословно стамбени објект и за покретне ствари на терет тужених Општине В. и Р. С., и у укинutom дијелу предмет се враћа том суду на поновно суђење.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у В. број П-238/2002. од 23.2.2004. године обавезане су тужене Општина В. и Р. С. да тужиљама Б. Т. рођеној К., Ш. В. рођеној К., Е. А. рођеној К., Н. Х. рођеној К., А. Б. рођеној К. и Ф. А. рођеној К. солидарно накнаде материјалну штету за потпуно уништени и уклоњени стамбено-пословни објект, који је био изграђен на парцели по старом катастарском операту к.ч. бр. 5/41, уписаној у з.к. ул. бр. 1395 к.о. В., којој по новом катастарском операту одговара к.п. 790, уписана у п.л. бр. 450 к.о. В., у износу од 32.799,00 КМ, те за покретне ствари у објекту у износу од 10.000,00 КМ, са законском затезном каматом од 17.5.2002. године као дана подношења тужбе па до исплате, као и парничне трошкове у износу од 4.002,00 КМ, све у року од 30 дана од дана доношења пресуде. Захтјеви тужиља према трећетуженом Грађевинском преузећу (сада: Акционарском друштву) Р. В. одбијени су као неосновани.

Другостепеном пресудом Окружног суда у И. С. број Гж-238/04 од 25.10.2004. године жалба тужиља је дјелимично уважена и првостепена пресуда дјелимично преиначена тако што је накнада штете за пословно-стамбени објект повишена на износ од 77.658,00 КМ, а законска затезна камата досуђена од 23.2.2004. године, као дана доношења првостепене пресуде, па до исплате. У односу на досуђујући дио за покретне ствари и одбијајући дио, жалбе тужиља и тужених Општине В. и Р. С. су одбијене и првостепена пресуда потврђена.

Првотужена Општина В. и друготужена Р. С. изјавиле су ревизију против другостепене пресуде због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права, с приједлогом да се та пресуда укине и предмет врати другостепеном суду на поновно суђење.

Тужиље су у одговору на ревизију предложиле да се ревизија првотужене и друготужене одбије.

Тужбом се тражи накнада материјалне штете за унуштени и уклоњени стамбено-пословни објект тужиља, ближе описан у изреци првостепене пресуде и за покретне ствари које су се у њему налазиле.

Према утврђеном чињеничном стању спорни објект се је налазио на парцели к.ч. број 5/41 у к.о. В. по старом, односно на к.п. број 790 у к.о. В. по новом катастарском операту, са димензијама 10,50 x 9,80 м. Веранда уз објект имала је димензије 8,25 x 2,92 м. Одлуком Комисије за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица (скраћено: ЦРПЦ) број 203-7307-1/4 од 5.12.2000. године потврђено је да је И. К. кћи З. била савјесни посједник наведене парцеле и објекта на дан 1.4.1992. године. И. К. рођена Х. је умрла 1.9.1991. године. Тужиље су њене кћерке, па према томе и законске наслједнице. На основу исказа свједока које је саслушао, првостепени суд је утврдио да се је радило о приземној стамбено-пословној згради, без сутерена, старој преко 50 година. Због ратних догађаја тужиље су у априлу 1992. године напустиле В. Зграду су срушила непозната лица између 1992. године и 1996. године. Првостепени суд је закључио да су првотужена и друготужена одговорне тужиљама за претрпљену штету „због непредузимања радњи за спречавање аката насиља ... у складу са чланом 180. став 1. Закона о облигационим односима“, уз указивање на то да је и „Законом о престанку примјене Закона о коришћењу напуштене имовине, чланом 27. А, став 3... одређено да је надлежни орган одговоран за сва оштећења на непокретности од тренутка када је непокретност напуштена до тренутка враћања.“ На основу налаза и мишљења вјештака грађевинске струке Д. Ј., тај суд је тужиљама досудио накнаду штете за порушену зграду у износу од 32.799,00 КМ, у висини њене грађевинске вриједности према цијенама на дан вјештачења (22.12.2003. године) без амортизације. Накнада за покретне ствари одређана је по оцјени суда на основу члана 127. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03, 85/03 и 74/05, - у даљем тексту: ЗПП). Трећетужени, по схватању првостепеног суда није одговоран тужиљама за штету ни по којем основу.

Исказе свједока, саслушане пред првостепеним судом, другостепени суд је протумачио тако, да је спорна зграда ипак имала подрум у површини од три четвртине њене површине. Тај суд је при томе имао у виду и запажања грађевинског вјештака приликом увиђаја, с обзиром на конфигурацију земљишта. Висину накнаде штете за грађевински објект другостепени суд је одредио према варијанти процјене о којој се је грађевински вјештак изјаснио на рочишту од 23.1.2004. године, у износу од 77.685,00 КМ „према садашњим стандардима и садашњим цијенама за подрум и приземље“ (дакле, по тржишној вриједности у висини издатака које би тужиље имале да су у вријеме вјештачења предузеле градњу таквог објекта уз уважавање савремених стандарда у грађевинарству и тадашњих цијена). Тај износ одговара потпуној штети у смислу одредаба чланова 185. став 1. и 190. Закона о облигационим односима (у даљем тексту: ЗОО), по мишљењу другостепеног суда. Одговорност првотужене тај суд је засновао на Уредби о смјештају избјеглица и других лица на територији Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 27/93) према којој општине преко надлежних органа располажу напуштеном имовином, с тим да су „биле дужне да изврше попис и евиденцију напуштене имовине“. У односу на накнаду за покретне ствари и на одговорност трећетуженог, другостепени суд је прихватио схватања првостепеног суда.

Ревизија је основана.

Члан 180. став 1. ЗОО („Службени лист СФРЈ“, број 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89) на који се је позвао првостепени суд, гласи: „За штету насталу смрћу, тјелесном повредом или оштећењем, односно уништењем имовине физичког лица усљед аката насиља или терора, као и приликом јавних демонстрација или манифестација одговара друштвено-политичка заједница чији су органи по важећим прописима били дужни да спријече такву штету.“ Новелама ЗОО, објављеним у „Службеном гласнику РС“ број 17/93, које су ступиле на снагу 30.9.1993. године, ријечи „друштвено-политичка заједница“ из члана 180. став 1. ЗОО замијењене су ријечју „држава“ (члан 28.). Чланом 1. Закона о измјенама и допунама ЗОО („Службени гласник Републике Српске“, број 3/96) који је ступио на снагу 6. марта 1996. године, члан 180. ЗОО је брисан.

За примјену наведене законске одредбе битно је да ли је објект тужиља срушен актима насиља или терора и ако јесте, којим доказима је ова чињеница утврђена, о чему се нижестепени судови нису на несумњив начин изјаснили.

Поред тога, битно је да се тврди да ли је зграда тужиља срушена прије 30. септембра 1993. године, или касније. У првом случају за штету одговара „друштвено-политичка заједница чији су органи по важећим прописима били дужни да спријече такву штету. „Тужиље су тужиле двије такве заједнице-првотужену и друготужену, сматрајући их одговорним за претрпљену штету. Нижестепени судови су засновали одговорност првотужене на Закону о престану примјене Закона о коришћењу напуштене имовине („Службени гласник Републике Српске“, број 38/98, исправка: 41/98, 12/99, 31/99, 38/99, 13/02-исправка: 64/02 и 96/03) и на Уредби о смјештају избјеглица и других лица на територији Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 27/93). У овом случају се међутим поставља питање специфичне одговорности првотужене за штету насталу актима терора или насиља у ратним околностима. Како је наведено, првотужена би била одговорна тужиљама само ако су њени „органи по важећим прописима били дужни да спријече такву штету.“ Законска обавеза друштвено-политичке заједнице (овдје: првотужене) на спријечавању штете настале актима терора и насиља у условима какви су постојали у В. у вријеме кад је зграда тужиља била порушена, подразумемијева одговарајућу обученост, оспособљеност и опремљеност њених органа да таква дејства успјешно сузбију, односно отклоне. Ако првотужена није у то вријеме располагала снагама способним да одбију напад на зграду тужиља, тј. да заштите њихову имовину од лица која изводе терористичка дејства и радње насиља у ратним животним условима, онда није јасно у чему би се у конкретном случају састојала њена одговорност. Нижестепени судови се нису бавили овим питањима, како то произилази из њихових одлука.

Ако је штета настала 30. септембра 1993. године, као дана ступања на снагу Закона о измјенама и допунама ЗОО („Службени гласник Републике Српске“, број 17/93) и касније, за штету би одговарала држава, у то вријеме-Босна и Херцеговина (Република Српска нема својство државе, него ентитета у саставу државе у смислу члана I став 1. и став 3. Устава Босне и Херцеговине).

Начин на који је другостепени суд досудио накнаду спорне штете, био би основан само под претпоставком да су тужиље становале у згради, тако да им се изградња новог објекта намеће као императив, који рјешава основну животну потребу за становањем. У противном, ако зграду нису користиле, накнаду треба одредити у висини грађевинске вриједности порушене зграде.

Неправилан је и начин одређивања накнаде штете за покретне ствари тужиља. Нижестепени судови нису наине узели у обзир умањење вриједности тих ствари, због тога што нису употребљаване од напуштања па до рушења зграде, када су према утврђеном чињеничном стању уништене и покретне ствари.

Из изложеног произилази да је због погрешне примјене материјалног права, чињенично стање на коме су засноване нижестепене пресуде остало непотпуно утврђено. Из тих разлога а на основу члана 250. став 2. ЗПП одлучено је као у изреци.

Другостепени суд је дужан да у даљем поступку отклони недостатке на које је указано, с обзиром на одредбе члана 253. у вези са чланом 228. ЗПП.

У непобијаном дијелу, у односу на трећетуженог, пресуде нижестепених судова остају неизмијењене.

Предсједник вијећа
Петар Бајић

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарне
Амила Подрашчић